

ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA REVIIJA — PRILOGA PONEDELJSKEGA JUTRA

ST. 12.

V LJUBLJANI, 21. MARCA 1936.

KNJIGA 19

JENNY JUGO (Foto Rota)

malo poučena in tudi sami Rusi o njem ne vedo mnogo.

Rusija pošilja na Daljni vzhod svoje najsposobnejše ljudi. Danes je tu Borodin, znani spretni propagator iz Kitajske, v najnovejšem času pa se mudi v Sibiriji Kaganovič, ki ima nalogo, da iz Sibirije napravi novo deželo. V Rusiji je izvedel organizacijo težke industrije, nedavno se je lotil ureditve prometa, sedaj pa zlasti poganja gradnjo drugega tira v Sibiriji. Novi vladarji Rusije grade mrzlično, kakor da bi hoteli izbrisati zadnjo sled minulosti, vendar pri tem ne pozabijo na nedavno preteklost. Enotirna sibiriska železnica je postala usodna ruski vojski leta 1904., ko so vračajoči se vlaki z ranjenci zabili vso proggo, da fronta ni dobivala pravočasno in dovolj streliva, opreme in pomoči. Zato se množe zveze med posameznimi važnejšimi kraji, ležečimi nekoliko v stran od magistrale, obenem pa se gradi temelj za težko industrijo v Sibiriji, ki bo vzhodni armadi zajamčila popolno samostojnost.

Tu je na primer Novosibirsk, v katerem raste sibirski Chicago. Še ne tako davno je bilo to majhno sibirsko mesto Novonikolajevsk, napolnjen v neobjemni stepi. Nekega dne so se tam pojavili inženjerji, ki so odmerili 125.000 ha stepe, zaznamovali ulice, kjer je dotlej rastle samo stepna trava, ter določili prostore za tovarne. Nato je začelo rasti mesto s hitrostjo, ki bi bila celo v Ameriki nekaj posebnega. Danes tu dan in noč hrume težki stroji, pri njih pa je zaposleno 25.000 delavcev, menjajočih se v treh posadih. Neprestano rastejo nova ogromna poslopja. Pesem dela buči dan in noč. Moderne tovarne izdelujejo traktorje in poljedelske stroje, obenem pa tudi oklopne vozove in tanke za vojsko maršala Blücherja, ter velike vojaške avtobuse za novo avtomobilsko cesto vodečo na vzhod od Irkutska do Jakutska ter za odpremo vojsk preko Kirgiških step v Turkestan, kjer se tudi dogajajo važne stvari. Treba je zavarovati najnovejšo rusko pridobitev, Vzhodni Turkestan. Tako se Sibirija organizira v neodvisno taktično telo, tako si gradi Rusija varen jez pred rumeno nevarnostjo.

Čudovita dežela je Sibirija! Tu žive ljudje, ki še niso videli železnice, ki jim je avto čudo, letalo pa naravnost božji pojav v oblakih. Samotarji s širnih step, ki žive izven časa in mimo svetovnega dogajanja. Ljudje, ki niti ne slutijo, da ima njihova stepla, tajga ali tundra kak

konec, ki ne vedo prav ničesar o svetovni vojni in o veliki revoluciji in ki ne vedo, da ni več batjuške carja in da v Kremlju vladajo novi ljudje. Še nikoli niso čuli besedice o Blücherju in Kaganoviču, kakor morda niso nikoli čuli o tisočih sinov Rusije, ki so izkravavali pri Mukdenu, trudeč se, da zavrnejo prvi pritisk rumene ekspanzije.

Toda pred njimi že stoji zgrajen novi svet, obrambni pas na mejah in prometna žila, ki veže fronto s tovarnami v zadnjem. Nova Sibirija je dežela domoljuba, tem bolj vročega, čim bolj gremo proti vzhodu. V obmejnem pasu se vrsti demonstracija za demonstracijo. Skupščine, ljudski tabori, obhodi, govori, prapori! Tu ne veljajo več gesla tretje internacionale, tu je samo globoki ruski patriotizem. Za obrambno črto vsakdo slutiti krvnega neprijatelja, ponosnega na pridobljene trofeje iz leta 1904., ki samo čaka povelja, da bi poplavljal sveto rusko zemljo s krikom: Teno hejka banzaj! (Tisoč let mikadu!) Rusija sliži korak zgodovine in z vsem srcem spremlja viake, vozeče vojne potrebščine na vzhod. Ruske straže, visokorasli in širokopleči sibirski graničarji, stoje v tundri, oprti na svoje orožje in odgovarjajo Niponcem z globljim in resnejšim geslom trdne odločnosti: Da zdravstvujet Rossija!

P. Heineberg:
IN SPET BO POMLAD

B E L A S M R T

K PETINDVAJSETLETNICI EKSPEDICIJE KAPITANA ROBERTA SCOTTA

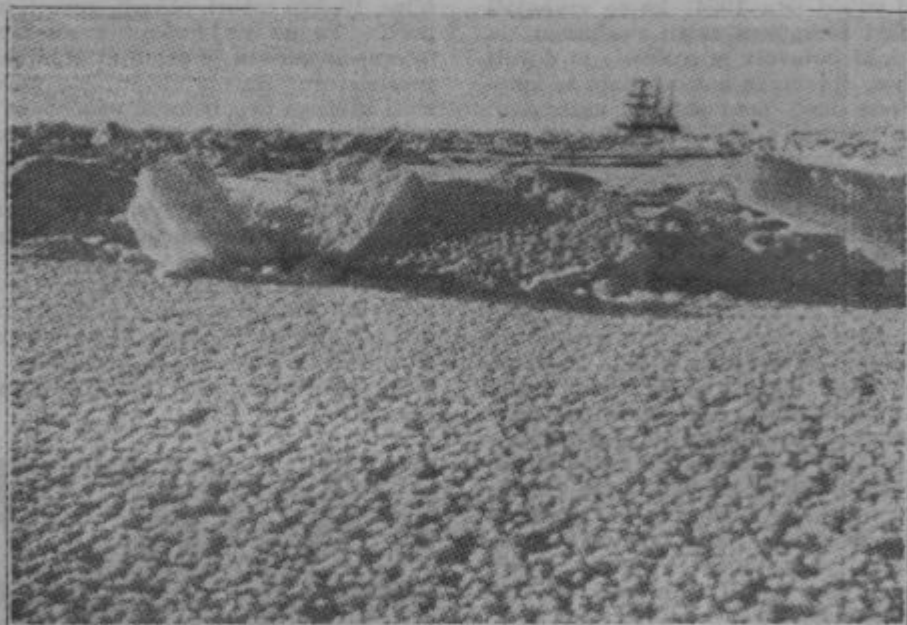
N A D A L J E V A N J E

Sedaj so Scott, Bowers in Wilson sami. Do naslednjega skladišča so še trije dnevi hoda. Živil je znanjkalno, kurivo je porabljeno. To je smrt! Wilson in Bowers se hočeta splaziti do skladišča po kurivo, toda zaradi viharja ne moreta iz šotora. Scott čepi na odeji, poleg njega oba tovariša. Spati

vrečo in leže poleg Wilsona, ki je pravkar zapri oči. »Lahko noč, kapitan!«

Ko se oba ne ganeta več, izvleče Scott svoj dnevnik. Zadnjikrat, nepreklicno zadnjikrat. In z naglico mu roka plše poslovično besedo na zadnjo stran:

»Petek, 29. III. Od 21. sem je bil neprestan vihar iz jugozapada. Vsak dan smo bili pripravljene, da bi odkorakali

ZNACILNA LEDNA TVORBA V ANTARKTIDI

ne morejo, bolečine so prevelike. Jesti ne morejo, nimajo ničesar več. Ogreti ne morejo, zadnja trohica kuriva je porabljena.

Wilson še zmerom upa na sani s pasjo vprego, na prihod pomočnikov iz severnega oddelka. Bowers se smeje kakor vedno, toda njegov smeh je sedaj resen: »Pasje vprege? Pasje vprege? Ne, Wilson, ta up opusti. Nič ne de. Kaj, kapitan, nič ne de?«

Scott stisne levo roko v pest: »Toda mi bomo vztrajali...«

»Do konca.« pravi Wilson. In Bowers se smeje ter popeva samemu sebi staro pesemco: »To je pa še dolga pot...« Veselost ne traja dolgo. Smejoči se pevec se je utrudil. Zavije se v spalno

do zaloge, ki je bila oddaljena samo še 20 km, toda zunaj pred vhodom šotora je vsa dežela en sam vrtinčast snežni metež. Sedaj ne moremo upati več na izboljšanje. A vztrajali bomo do konca. Smrt ne more biti več daleč. Klavrno je, a ne verjamem, da bom mogel še dalje pisati. Scott. « S hipnim gibom se ozre na oba speča tovariša, ki sta se menda zganila. Potem strmi kapitan predse. Tako mu je, kakor da mu lazi nekaj čez upognjeni hrbet in mu zapoveduje, naj se iznebi še enega stavca. In svinčnik trepeče preko papirja: »Za božjo voljo, skrbite za naše preostale!«

Več ne more napisati. Konec je. Dotiplje se brezglasno do Wilsonovega ležišča. Dotakne se njegovih senc počasi

in mehko, da bi spečega ne prebudil. Toda senca so mrzla. Wilson je mrtev. — In Bowers? — Otiplje prsi poročnika Bowersa. Toda prsi so mrzle. Bowers je mrtev.

Tedaj sklene kapitan stoje roke. Stoja ga pa utruja, pade na kolena. Na široko si odpne suknjo, leže ob stran najbolj zvestih tovarišev svojega življenja, vrže spalno vrečo nazaj, si položi torbo z dnevnikom pod glavo in rame ter čaka minute, ki bo tudi njega odpo-klicala.

Oči mu begajo po mračni steni šotor, hitijo v noč, preko ledu, preko morja, v domovino. Spomini vstajajo še

čično mu prihaja zadnje povečje iz otrdevajočih ust:

»Še ne! — Moram se posloviti. — Od teh tukaj! — Od Wilsona — in — od poročnika...« Leva roka se mu stegne proti mrtvemu Wilsonu: »Pridi, prijatelj, objamem te. — Tako! — sem — pri tebi — prijatelj Wilson.« In objem je mrtveca. In sedaj mu hoče desna roka objeti še poročnika. Hrope in ječe pregrizne kapitan Scott davečo boječino, dvigne roko — toda Bela divilka tega ne dopusti več. Roka pade na kapitanove prsi.

Kapitan kraljeve britske mornarice Robert Scott, vitez Viktorijinega reda,

LEDNIK V BLIZINI JUŽNEGA TEČAJA

enkrat pred njegovim duhom: Terra Nova, tečaj, mrtvi tovariši in vsi, ki živijo. Kapitan se smehlja spet pokojno pred seboj. Ve, da je izvršil svojo dolžnost. Ve, da je njegovo življenje izpolnjeno. Pri dnevnikih ležijo strumno urejena pisma na njegovo ženo, ki je sedaj vdova, in poleg ležijo pisma na domovino, na prijatelje, poleg ležijo s srčno krvjo in ljubeznijo tolažilna pisma vdovam njegovih tovarišev, ki so umrli z njim.

Kapitan prisluškuje v noč Bele smrti. Kaj je to? Vihar je pojenjal. Postalo je tiho na pregradi večnega ledovja, čisto tiho. Tiho in mehko pada sneg z neba, plast za plastjo, neprestano, neprestano...

Kratka sreča ošine kapitana. Prime se za srce, ki noče več utripati. Vro-

premagovalec Belega pekla — je mrtev.

In zanj pred šotorom pada sneg. Tiho. Neprestano. Po E. Wisuri — kak

LASTEYRIE IN LITOGRAFIJA

Izumitelj kamenopisa ali kamenotiska je Alojz Senefelder rojen 6. nov. 1771 v Pragi, pozneje nastanjen v Monakovu. Na Francoskem pa, piše »Gazette des Beaux Arts«, je to umetnost razprostranil Charles de Lasteurie, a ne Engelmann. Grof Lasteurie je pričel svoje poskuse l. 1802, svojo kameno-tiskarnico pa je otvoril 15. aprila 1816. Poslej se je cela vrsta mojstrov čopiča v Parizu posvetila novi stroki, med njimi Mucha in Steinlen, čigar ime je kakor nalašč za kamenopisca. Med nemškimi strokovnjaki te vrste naj se tu omeni iz nasprotnega razloga Kornelija Postka. Med Avstrijci pa se je postavil Orlik.

P A S T I R

IVAN POTRČ

N A D A L J E V A N J E

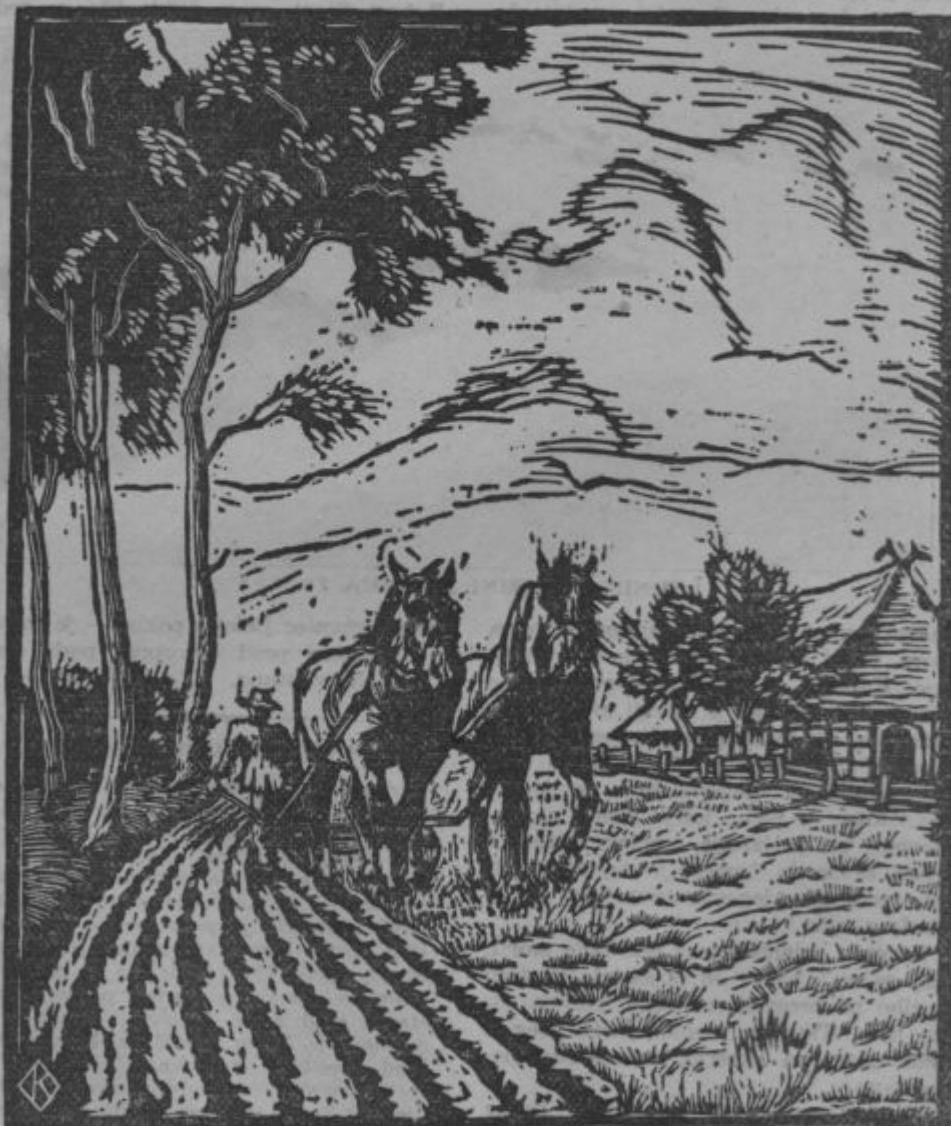
Na drugem ogonu sta orala, ko se je pričelo za okolnimi bregovi daniti. Njiva se je počasi prikazala iz teme. Pastir je strahoma upiral oči: ogoni so se vlekli na široko tja do pšeničnih rastav, ki so se dvigale na zadnjem ogonu vedno jasneje iz ozadja. Štel je ogone.

Devet je še nezoranih.

Nekateri so bili široki za dva manjša. Pred poldnevom ne bosta končala niti z oranjem. Potem bo treba v pasji vročini dvakrat vlačiti in tolči grudje.

Lah se je razgledal po kočah, ki so se pričele prebujati.

— Ko sem bil v tvojih letih, sva z očetom ob tem času že njivo razorala.

H. KELP

ZA PLUGOM (linorez)

Tedaj smo zgodaj vstajali. Zdaj niste deca za ničesar več. Nikomur se ni bilo treba dreti nad mano. Če nisem ubogal, me je oče z ojicami po plečih. Enkrat sem obležal na njivi. Ja, ja!

Tineka je tako pripovedovanje še bolj plašilo. Vzbujaše so se mu slutnje, da mu stari nalašč razlaga, kaj ga čaka.

Njiva je bila nagnjena proti jutru. Kmalu je pričelo žgati vroče letno sonce. Živina je sopla težko. Počasi je vlekla plug. Jarem na kravah je enakomerno škripal. Plug je drsel po peščeni zemlji. Brazde so leno padale. Spočita zemlja se je kadila iz njih. Nad njivo so poletavale in skakale vrane. Iskale so črvov.

Tinek se je pričel potiti. Po slabo za-beljeni in preveč soljeni jedi ga je žejalo. Le kdaj bosta končala, da bi skočil k potoku in se napil? Oranje se ni hotelo nikamor premakniti!

Gospodar je pogledoval proti koči, kdaj prinese baba pijače. Otrokova usta so se od žeje sprijela. Sredi grabe, kraj vrb pa je tekel potok. Sonce se je zdaj pa zdaj bleščalo v tolmunih. Tineku se je zahotelo vode.

E. LILLJESTRÖM: ZVONČKI
(lesorez)

— Žejen sem. Smem k izviku? Hitro bom nazaj!

Studenec je bil na Svobodovem.

— Kaj bi samo črepal? Potrpi! Ne bo te vzel vrag!

Otrok je skušal potrpeti. Ali žeja ga je mučila, ž njo je naraščal odpor do gospodarja. Gospodarja, ki mu je pozelega pot po obrazu, po rokah, je pričel sovražiti.

Po južini — kruhu in jabočniku — so počivali.

Lah je sedel na plug in pil, pastir je pasel izpreženo živino. Pogled mu je visel na ročki, iz katere je gospodar pil. Ali —? Da, nekaj je ostalo. Otrok je jabočnico kar zlival.

— Da se ti ne bo zaletelo, ne poznaš nobene mere!

Proti poldnevu je sonce pripekalo še močneje. Dan je kar pel od vročine. Zmučena živina se je penila pod naprego. Plužno železo je škrtalo ob kamenje.

Otroka je bolela glava. Pijača, ki so jo pili, je zaudarjala po plesnobi. Pred očmi mu je postajalo temno, zmerom bolj ga je žejalo. Polaščala se ga je otapelost. Stiskal je zobe v onemogli jezi in na tihem preklinjal. Kljuboval je gospodarju in ni živali več priganjal. Skrivaj je dregal krave in tepel kobilo.

Pri osredkih je pretikal plužnice otrok. Stari se je izgovarjal, da se ne more pripegibati, da ga boli v križu. Dvojno delo je Tineka zmedlo: pri kraju so se mu zamotale vajeti in konj je stopil čez branovlek. Ustavila sta.

— Kam si se zagledal? Odpreži! je kričal Lah.

Otrok je miže počepnil in odpregel branovlek za zadnjimi kopiti. Zdelo se mu je, da čuti na hrbtu, kje ga bo konj vsak hip udaril.

D A L J E

KAKO »DIHA« MOTOR

Velikost eksplozijskih motorjev se dostikrat označuje s tem, da se pove, koliko litrov ali kubičnih centimetrov prostora je v cilindrih za eksplozivno zmes. Čim več litrov ima motor, tem več bencina potrebuje in seveda tudi določeno množino zraka, ker brez zraka ni zgorevanja. In motorji imajo razmeroma zelo velika »pljučca«. Močan letalski motor za 750 ks, vsrka n. pr. pri vsakem obračaju 20 l zraka. Ako računamo, da napravi 2500 obračajev na m² nuto, dobimo že 50.000 l ali 50 m³ na minuto ali 3000 m³ na uro. Človek porabi normalno le dve tretjini m³ zraka na uro, tako, da »diha« poprej omenjeni motor za nič manj ko 4500 ljudi.

POGLED V TRETJE CARSTVO

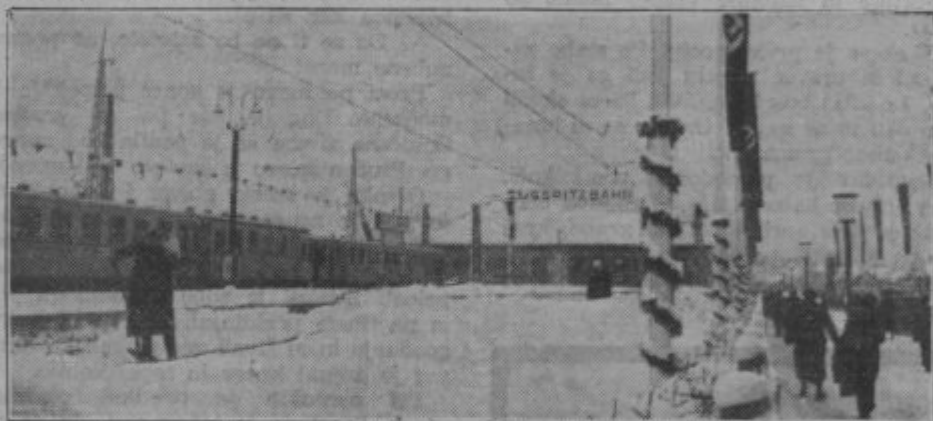
LAVOSLAV STRUNA

N A D A L J E V A N J E

Po kratkem čakanju nas je pot s sosednjega kolodvora vodila nazaj proti jugu — na prizorišče IV. zimske olimpiade. Tudi ta proga, ki vodi visoko pod planinami spet v Avstrijo in se konča v Inomostu, je elektrificirana. Za ojačani promet v tistih dnevih so jo primerno popravili, izboljšali nekatere prehude ovinke ter pred-

kogar pa, ki stopi v nabit oddelek in išče mesta zase ali še za cent prtljage, gledajo sopotniki dolgo po strani in zelo mora biti ponižen, če hoče z njimi polagoma priti do besede. Navadno ga puste čemernega na izsiljenem prostoru in samo čakajo, da bi čimprej izstopil. Nemei pa hočejo in morajo biti — ena družina!

Trg Garmisch-Partenkirchen ali

Kolodvor za železnico na Zugspitze v Garmischu

Foto L. Struna

vsem povečali vse kolodvorske naprave ob njej. Garniture teh vlakov, ki prevažajo le še potnike za sport in zabavo, se tudi na zunaj ločijo od onih vsakdanjih in črnih, ki prevažajo delovne in poslovne ljudi. Belomodra barva vagonov je menda najmanj kvarna za te lepe gorske pokrajine, toda prav tako mični in skrbno čisti so ti vagoni tudi znotraj, tako da potnik že na vlaku samem čuti izreden namen potovanja. Za kulinarčne potrebe potujočega občinstva skrbijo natakariji, ki drug za drugim tekajo iz vagona v vagon in ponujajo vse mogoče. Z računi pri tem niso baš skromni. Tudi tukaj mine dobro uro vožnje, kot bi trenil. Kolikor tujca ne zanima svet naokoli, toliko ima prilike, da lahko brez dolgih uvodov začne razgovor s prvim, ki mu sedi najbliže. Kmalu po odhodu se po vagonih »stvorijo« majhne družbe in se razpletejo živahni razgovori, čeprav sedijo med seboj ljudje, ki se do tedaj niso videli nikoli. Pri nas je ta običaj zelo redek; vsa-

kratko Ga-Pa — kakor je bil od novoga leta na jeziku vsemu svetu, ki se zanima za zimski sport in olimpijsko misel — leži le 700 m nad morjem, ima pa vse naokoli idealne smučarske terene za vse posebne preizkušnje smučarja tekmovalca in vse posebne užitke smučarja izletnika. Brez težav so prireditelji tamkaj postavili mejnike za proge na 50, 40, 25 in 18 km, ne da bi bili v zadregi zaradi sličnosti, z lahkoto pa so tamkaj našli tudi strme bregove s potrebnimi višinami za tekme samo tehničnega značaja. Garmisch in Partenkirchen sta imela do sedanjega režima ločeni občinski upravi, zdaj pa so zgradili v slednjem nov skupen občinski dom ter zvezali oba kraja z več širokimi cestami, tako za tujca med obema skoraj ni nobene razlike. Vsemu skupaj pravijo kratko Garmisch, čeprav je Partenkirchen poleg kolodvora in tudi po položaju vseh važnejših družabnih zbirališč pravo središče, Garmisch pa živi bolj idilično zase. Seveda ima ta že prej

znani tujsko prometni kraj več zaba-
višč in celo vrsto velikih hotelov, prav
tako pa oddajajo udobna stanovanja
— vsa s centralno kurjavo ter tekočo
toplo in mrzlo vodo — tudi številni
manjši gostilničarji in zasebniki. Naj-
več vredno za razvjenega zimskega
sportnika je pa to, da vodijo na vse
najbolj hvaležne smučarske terene
vzpenjače, kolikor jih ni mogoče do-
seči z železnico, ki se v Garmischu ce-
pi še na štiri strani. Za marko ali dve
se potegneš tisoč metrov višje, pre-
živiš najlepše ure na soncu in zraku,
proti večeru pa se spustiš po markira-
nih potih — in po solidnosti nog —
v lepem smuku v dolino.

Pogled na verigo gorskih velikanov,
ki obdajajo Garmisch, je edinstven.
Nad to gorsko panoramo gospodari
mogočna piramida vrha Alpspitze
(2620 m), ki je tako lep, da so ga pri-
reditelji kot simbol letošnje zimske
olimpiade upodobili tudi na uradnem
spominskem znaku. V isti vrsti in iz
Partenkirchna skrit za Alpspitze je
drug znameniti vrh tega pogorja,
2966 m visoka Zugspitze, najvišja go-

ra Nemčije s planinskim domom, vre-
mensko opazovalnico in končno po-
stajo vzpenjače, ki za bogatega tujca
opravi še 300 m visoko pot od najviš-
jega hotela, ki je dosegljiv z železnico,
pa do vrha. Skoraj iz srede trga se dvi-
ga na severu žica s košaro za prevoz
na 1800 m visoki Wank, kjer se je ble-
stel v prireditvenih dnevih ponoči velik
stolp s petimi krogi, podnevi pa je tam
okoli kočje po ležalnih stolah uživalo
blagodejno zimsko sonce na stotine
»brezposelnih« gostov. Nekaj kilome-
trov od Garmischa je druga taka vzpen-
jača, na Kreuzeck, ki prevozi vsako
jutro čete smučarjev do 2.000 m vi-
soko, od koder se potem — najrajši po
tako zvanem standardnem smuku —
spuščajo spet do železnice ali pa po
drugi varianti do tihega Riesserskega
jezera. To malo jezerce je kakor nas-
lašč ustvarjeno za nemoteno uživanje
zimskih radosti. Kdor se je podnevi
nasmučal, naskakal ali nadrsal, kar
vse lahko stori skoraj pred pragom,
ima zvečer v hotelu godbo in ples in
še kar si more želeti. Za sprehode po
vseh teh krasnih terenih in še krasnej-

K. L. HONNEGGER

VREB

ših hotelih je pa treba šteti mnogo denarja. Zato se tamkaj marsikod sliši mnogo angleščine.

Nad vso to naravno krasoto in moderno industrijo v tujskem prometu vladata dva značilna nemška pojava: red in disciplina. Pojma sta od nekdaj znana tudi pri nas, toda izvajati strogo jih znajo menda samo Nemci. Na železnici, na cesti, v lokalih, skratka povsod mora človek zmerom paziti na vse, kar je tamkaj razglašeno javno za vse ali naročeno ustno vsakemu posebej. Železniški vagoni so strogo ločeni za kadilce in njihove nasprotnike, za dame in njihove sovražnike, za smučarje in navadne ljudi in tako dalje. Preden vstopiš, oglej si napise; če ne, boš romal iz vagona v vagon, vse dotlej, dokler ne boš na pravem. Na cestah hodi desno, prehitelaj levo, ne križari s hodnika na hodnik in

ne zadržuj se v pogovoru sredi ulice; vljuđen stražnik ti bo takoj pojasnil, zakaj je tako. V lokalih čitaj opozorila; ko si opravil, izprazni prostor še drugim, če si pozabil, te bo spomnil gospodar z odločno kretnjo, da ni izjeme za nikogar. Kadar pride ura po zakonu, vstani takoj in ne zavlačuj slovesa; če ti ni prav, ti postavijo stol na mizo in pomagajo še po metli na plan. In tako gre to dalje! Če nimaš vstopnice, ne sili k vhodom; če si siten kljub temu, te naučijo reda še daleč od cilja. Če hočeš videti vse, ravnaj se strogo po sporedu; vsak začetek je na minuto, vse ceste za pešca in vozčača so določene v naprej. Bodi vljuđen in uslužen ter začni vsako vprašanje z opravičilom. Tudi tedaj, kadar drago plačuješ. Tako se v redu in disciplini vzgaja 60 milijonov Nemcev!

D A L J E

R A Z V O J Č R N C E V

V časi so belokožci zavzemali daljne dežele brez strela. Dokler so si mogli narodi po mili volji postreči, so imeli proste roke »pri divjakih«. Za nekatero otoke v Južnem morju se nihče ni zmenil, potem so večkrat zamenjali gospodarja. Bila je doba, ko so zamorci nosili tetovirane prsi in jedli človečino, pomalem pa so predrugačili svoj okus in se navadili whiskyja.

Čas penetracije, mirnega pronicanja se je umaknil: zavladata je slikovitost in eksotičnost. Beli svet si je osvojil zamorsko glasbo, umetnost, jazz, goloto, kaj vem kaj še; plesal je čokoladnim in nagim plesalkam, knjige potovalcev so se prodajale ko žemlje. Plovitbene družbe niso mogle vsakomur ustreči z vozovnico, potovalna posredništva so se množila; če si hotel, si mogel v osrčje Konga, v osredje Melanezije, k protinožcem ob tečajih. Parniki so zanašali v Evropo poleg kobilirjev, opic, orhidej in filoksero — vse tropske sadeže. Banana, ta rajska smokev, je postala pri nas banalna.

Tedaj belec ni več gledal z začudenjem na temnopolto pleme. Mar jih ni videl doma na evropskih bojiščih, po cirkusih, po godbenih dvoranih, na platnu vsakega kinematografa, celo v spremstvu divjih zveri?

V stiku z raznimi belci so tudi zažagoreli rodovi odpri oči: oni niso

Sodobni črnc, glavar južnoafriškega plemena

več bogovi, niso več nezmotljivi, niso vedno najbogatejši niti najmočnejši. Res je, bedasti filmi dajejo vsak dan milijonom barvitih ljudi visok pojem o evropski in ameriški omiki, vendar razvoj črnega plemena meri proti nam. To ljudstvo, plodnejše in številčno močnejše od belega, se bo po malem zavedlo svojih sil. Najnaprednejši črnci, namreč po rudarskih središčih južne Afrike, se odpirajo vplivom iz

Addis-Abebe, Liberije, Harlema (New York), Moskve, Bombaja in Tokia.

Zato strastno zasledujejo italo-etiopsko vojno. Neke kolonialne velesile se tega dobro zavedajo: zmaga neguševih armad utegne biti znak za sprožitvev raznih barvitih »nacionalističnih« pokretov po vsej zemlji. Sicer afriški narod še ni izobličen, ali neka znamenja vzbujajo resne pomisleke.

J. C.

N A Š J E Z I K

SPISI CEHOVA? ČEHOVI, ČEHOVLJI, ČEHOVLJEVI, ČEHOVOVI SPISI?

V slovenščini je prava anarhija, kadar gre za tvorbo svojinih pridevnikov iz ruskih in bolgarskih priimkov, ki se končujejo na -ov (-ev), tudi na -ovo. Vsak pisatelj jih tvori po svojem okusu; malokateri se ravnajo po ruskem načinu.

I. V novem »Slovenskem pravopisu«, ki sta ga priredila dr. Fr. Ramovš in dr. A. Breznik, je postavljeno pravilo (§ 16., str. XIII.): »Pridevniki imen na -ov imajo končnico -ovlji, n. pr. Čehovlje satite«. To ima svoje analogije v slovenskih (domačih) tvorbah: Škoflja riža (na Dol.), Pristavlja vas (obč. št. Vid pri Stični), sinovlja žena (v lat. slov. slovarju iz 17. stoletja), bratovlji (pri Trubarju), Davidovlje mesto (pri Krelju) itd.

II. Isti Pravopis ima pa tudi daljše pridevnike (po sr b o h r v. vzorcu) na -ovljev: Brusilov-lj-eva ofenziva (str. 25.), Aksakov-lj-ev (str. 5.). Andrejev-lj-eve drame (7).

Ta način tvorbe je v sh. knjigah izključno običajen.

III. »Pravopis« dopušča tudi ruski način, namreč da se rabi namesto pridevnika rodilnik samega priimka: črčice Čehova (33), ofenziva Bruslova (25), okrožnica Gorčakova (63), povesti Turgénjeva (257). Za ta način govori dejstvo, da ga uporabljajo Rusi sami (izključno), ker so vsi taki priimki po postanku pridevniki, kar se najbolj pozna v orodniku, ki ima pridevniko končnico -ym: Čehovym.

IV. Gēna. M. Mohoričeva tvori svojilne pridevnike iz takih priimkov na nemogoč način (v prevodu romana Gine Kausove »Katarine Vélke«, 1935): ne pritika sploh nikakega obrazila: Saltikov sin (str. 119), Bestušev-ega programa (239), Čog'okov-emu grehu (104), ob Pugačev-em uporu (293), nad Orlov-im početjem (216), Bestušev-i vohuni (130), Pugačev-e pristaje (274), z Bestušev-imi nazori; Bestušev-o orodje (96), Pugačev-a, moč (274), Čog'okov-e vzgoje (106), Pugačev-o glavo (274), v Bestušev-i službi (151), z Bestušev-o pomočjo (104), Zubov-e kreature (337) itd. itd.

V. Toda tu pa tam (redkeje) rabi gēna M. M. pridevnike z dvojnimi -ov: Volkov -ov nasvet (180), Hitrov-ova trditvev (247), Hitrov-ovo zadevo (251), ob Hitrov-ovi zaroti (256)... Častnik se je pisal Hitrovo (priim. priimek Durnovol!) Brez dvoma je ta način boljši od četrtega. — Ali zakaj se ne bi v slovenskih listih in knjigah ravnali po ruskem vzgledu, ko vendar gre za ruska imena? Pišimo: povesti Turgénjeva, drame Majkova, pesmi Tjutčeva itd.!

Naj se ob tej priliki dotaknem tudi pačenja ruskih geografskih in rodbinskih imen! Бестужев, Корсаков, Волынь, Салтыков, Голыцын, Арсений, Чернышев, Нарышкин, Суворов, Потемкин nastopajo v navadnem prevodu kot Bestušev, Korzakov, Volinaja, Saltkov, Galicin, Arzenij, Černišev, Narziškin, Suvarov, Potjomkin, kar gotovi ni v redu. Ruski и (v latinici: y) je čisto drugačen glas kot a (v lat: i); zadnje ime bi se lahko pisalo po izgovorjavi Potjomkin ali pa etimološko: Potemkin, ne pa Potjomkin. Romunsko mesto Jași je pretvorjeno v Jasij (323), Bastilja v Bastilja (328), matuška v matjuška (97, 199, 343), Krasnyj-Kaňak v Krasnij K. (212), Poniatowski (ni= mehki nj) v Ponijatovski (vsaj 20 krat); »naj zapro most Kalinka« in »čez most Kalinka« (204) je nemogoča oblika, ker je dobil most ime po Kalinkinu. Knez Ligne (Ligneski knez) je postal pri M. M. »rince de Ligne«, kar je sredi slovenskega besedila čudna spaka — pa zakaj »Prince« z večjo začetnico? — Izraz »Weichselzopf«, ki pomeni bolezen »plica polonica«, v prenesenem pomenu pa (kakor ga uporablja Gēna Kaus) spletlenino, zmes, kordrčijo, je poslovenila gēna M. M. z rusko besedo (turškega izvora) »koltun« — kdo pa to razume? Na str. 296. piše: »Pravi koltuni spletk«. Če bi šlo za omenjeno bolezen las, se menda res ne bi našel slovenski izraz za »plica polonica« (če nečemo sprejeti iz Jambrešiča besede »vilovina«, ki morda ni kajkavska ljudska beseda, temveč jo je skoval J. po nemškem izrazu

Mahrenlocke, danskem marelok ali po angleškem elf-lock); ali na navedenem mestu je mislila Gina Kaus brez dvoma »če'e kite spletke«. — Drugače je pa jezik prevoda prav dober. I. Kostial

IZ LITERARNEGA SVETA ZA LJUDSKE IGRE UMETNISKE VREDNOSTI

Matica hrvatskih gledaliških prostovoljcev je razpisala »sedmi netječaj pučke glume za nagrade Josipa Freudenreicha i Josipa Bacha« z namenom, da se literatura hrvatske ljudske igre izpopolni z novimi deli, da dobijo pisatelji pobudo za pisanje ljudskih iger kot važnega kulturnega sredstva in da pride Matica do ljudskih iger umetniške vrednosti, ki jih bo popularizirala.

Gradivo predloženih ljudskih iger mora biti vzeto iz hrvatskega narodnega življenja. Igre morejo obravnavati vse pojave ljudskega življenja na kmetih ali po mestih. Sicer pa ima pisatelj popolno svobodo pri vsotvarjanju. Pri nagradi se bodo upoštevala le še nenatisnjena in neigrana dela, ki se morajo izročiti Matici z običajnimi pogoji najkasneje do 31. avgusta t. l. opoldne na naslov: A. Freudenreich, Zagreb, Gajeva ulica 2B. Nagrada Josipa Freudenreicha, pokojnega ravnatelja hrvatske drame znaša 7500 din, nagrada Josipa Bacha pa 2000 din. Poleg tega tobi nagrajenec še 15% kosmatega dobička prve predstave in 10% kosmatega dobička od vsake nadaljnje predstave.

In pri nas?

JAN KARLOWICZ

Te dni so varšavski znanstveni in glasbeni krogi praznovali stoletnico rojstva velikega učenjaka in znanega jezikoslovca Jana Karłowicza in spomin na njegovega sina Mieczysława, talentiranega komponista, ki je pred 27 leti preminil tragične smrti v Tatrach. Jana Karłowicza smatrajo Poljaki za svojega najboljšega jezikoslovca - slovarnika po Lindeju. Njegovo življenjsko delo je bilo zbiranje besednega bogastva poljskega jezika. Izdal je obširen Slovar poljskih narečij v šestih delih (Krakov 1900 - 1911), sestavljen v družbi z A. Krynskimi in W. Niedźwiedzkiim monumentalen Slovar poljskega jezika v osmih zvezkih (Varšava 1900-1927), bil dolgoletni urednik narodopisnega lista Wila in se proslavil kot pionir poljske turisticke. Ob slavnosti so vzdali spominsko ploščo na rojstni dom v Varšavi. S. B.

RUSKI KNJIŽNI TRG

Po podatkih, ki jih priobčuje moskovski »Knjižnaja letopis« je bilo lani na celotnem sovjetskem ozemlju tiskanih 42.378 knjig (6000 več nego l. 1934). Sicer je pa znašala knjižna proizvodnja v sovjetski uniji l. 1931 že 53.000. Po l. 1928. je sovjetska unija na prvem mestu v mednarodni

knjižni proizvodnji, zlasti še v zadnjem času, ko nemška knjižna proizvodnja stalno nazaduje. Prava Rusija je bila lani udeležena z 32 milijoni, druge zvezne republike pa z 10 milijoni knjig v 50 jezikih. Najvišja naklada je dosegla lani 2,5 mil. izvodov. — Nedavno se je bavil nadzorni odbor pri svetu ljudskih komisarjev s številnimi nerednostmi v državnih izložbah in na knjižnem trgu. Odbor je ugotovil velik nered v knjigotrštvu po mestih in vaseh. Nihče se ne zanima, kaj ljudje bero in kakšne knjige bi bile potrebne. Po vaseh vsiljujejo knjige, ki jih nihče ne razume. Država ima veliko škodo zaradi korupcije in brezvestnega dela uradnikov v državnih založbah. Ta škoda znaša v zadnjih treh letih 72 milijonov rubljev.

NOVE KNJIGE IN REVIIJE

IVAN ZOREC, STISKI TLAČAN

(Slovenskih večernic 88. zvezek.

»Belih menihov« 3. knjiga. Družba sv. Mohorja 1935)

IVAN ZOREC

Pred menoj leži že tretja knjiga stiške epopeje. Avtor nas vodi v leto 1573, ko je huda lakota ječala po deželi. Torej v dobo drugega velikega kmetijskega upora. Glavnega tega dogodka sicer ne vidimo, pač pa raznotere prigode in priprave zanj. Pisatelj spretno prehaja od epizode do epizode; v gradnji, v kompoziciji je močno napredoval.

Celo vrsto zgodovinskih podrobnosti je nanizal ob glavni pripovedi: tu nastopajo luterani, glasbenik Gallus-Petelin, škof Sladkonja itd. Učinkoviti prizori so n. pr. z graščakinjo, ki da do krvi bičati tlačana in jo potem medved raztrga; človeka v jelenovo kožo zašitega vržejo psom in ti ga

TELEVIZIJA

razmesarijo. Peter Klepec, zagoveden kot Hugojev Quasimodo, ubije izdajalca, itd.

O Klepcu, ki mu je M. Ravnikar dal za rojstni kraj Cabar in ki je po narodni pripovedki na tešče naklepal Turke pred Dunajem (torej 1529 ali 1683), se mi zdi da je za Zorčevo povest ali prestar ali premlad: vendar na splošno čitateljev to ne bo motilo. Tudi tri sonca, znana iz Aškerčeve »Stare pravde«, so se tokrat pojavila menda par mesecev prezgodaj, česar večina bralcev ne bo zapazila.

Zorec veliko slavo poje belim menihom in po pravici: patri učijo, zdravijo, hranijo uboge tlačane. Kakor Don Kihot povsod zravnavajo kar je krivo (53). Skromni so, pitajo se le s postom (129). Pobijajo vraže... Vendar ne smemo pozabiti, da so tudi oni krvavi pod kožo: prvi kmetski upor — ni li to značilno? — se je vnel ravnno med stišskimi kmeti! Eden poznejših priorjev je imel ljubavno razmerje s svojo hčerjo.

Kmetsko filozofijo je pisec prav pogodil ko božjepotniki prigovarjajo molitvenemu Janezu: »Le ti nikar ne misli, da ima Bog rad, če mu prav na dolgo nit vlečeš stok in jok svojih križev in nadlog. Ali je Bog tak topoglavec, da sam ne bi vedel, kaj in kdaj ti je treba« (119).

Prikupna oseba je potepin desetobrski. Večkrat nas prijetno razvedri. Takole vleče svoje poslušalce: »Ko se nevarna vešča namenil mlest, si obuje dedčevske škornje, gre s kablenco počene h kozji odzad in si v vsak škorenj brž vtakne po eno zadnjo kozjo nogo in med zobe kozji rep — zdaj pa uidi, koza, če moreš!«

Kot realist je pisatelj moral pokazati razno staro praznovverje. Staro? Ne, sodobno. Mar niso v Biuni — Italija! — še l. 1894. sežgali čarovnico? In niso li letos v Mehliki vrgli na gorečo grmado 75letno staro, ker ji je krava povrgla tri teličke? Redarstvo jo je komaj otelo smrti (Tribune de Genève 20. VI. 35.). Ali pa v Nemčiji — Lüneburg — spravili čarodejko pred sodišče, kakor so 11. nov. poročali ljubljanski dnevniki. Med vražnimi zdravili, ki jih rabijo Zorčevi tlačani, so tudi taka, ki spominjajo sodobnih izumov. Fant želi dati bojni izvoljenki korec svoje krvi: kakor da sluti moderno transfuzijo ali Küstnerjev serum (Zis, 9. XI. str. 195).

A. Debeljak

IZ ŽIVLJENJA DAV. JENKA

V opombi 13a tega sestavka (Zis, knj. 19, str. 172) je namesto letnice 1870 brati pravilno 1860 (objava pesni »Domočustvo« v »Novicah«). — Nekaj lažjih tiskovnih napak v članku more vsakdo sam popraviti.

P.K.

Ob priliki uvedbe prve javne televizijske oddajne postaje v Angliji se bavi revija »Wireles World« s cenami sprejemnih aparatov za televizijo (z Braunovo cevjo) ter prihaja do zaključka, da jih pod petdeset funtov šterlingov doslej še ni mogoče kupiti. Sicer obstaja upanje, piše, da se bodo »televizijski projektorji« v doglednem času pocenili, toda spričo njih razgibanega sestava ni pričakovati znatnega padca cen.

V okviru prve večje poskusne brezžične oddaje zvočnih slik z Eifflovega stolpa v Parizu je nastopil francoski violinski virtuozi, ki je po končanem prenosu kategorično izjavil, da je bil prvič in poslednič prestopil prag televizijskega studija. Navzlic obsežnim hladilnim napravam je bila namreč v studiju vročina, ki so jo povzročile petkilovatne obločne luči, tako velika, da so se strune neprestano raztezale in da je nastalo na dragoceni violini polno razpok.

V Londonu so opremili nekatere hiše v mestnem okraju Mayfair z autenskim napravami ki naj omogočijo vsem stanovalcem nemoten sprejem televizijskih oddaj.

Niponska, ki v nobeni tehnični panogi noče zaostajati za Evropo in Ameriko, gradi v Tokiu obsežno poskusno postajo za televizijo.

Angleški »Nacionalni laboratorij za fiziko«, ki ga Podpira ministrstvo za zrakoplovstvo, proučuje že dalj časa problem o izrabi televizije za pristanek letal v megli ali v snežnem metežu. Osrednji smoter proučavanja je naperjen na izdelavo priprave, ki naj bi omogočila pilotu, da bi le-ta takoj po sprejemu radio signalov, ki mu razodenejo smer, v kateri je letališče, sprejel na sliki ali karti letališča svetlobno točko, ki bi mu označila točno lego in višino letala. Problem je sicer zelo težak, toda upanje je, da bo navzlic temu kmalu ugodno rešen.

Nemško ministrstvo za tisk in Propagando je izročilo prometu novo napol televizijsko napravo, s katero bo berlinska centrala brezžično prenašala pisma in dokumente 33 deželnim propagandnim uradom, ki so raztreseni po vsej republiki.

Nova londonska televizijska oddajna postaja v Alexandra palači bo takoj po otvoritvi oddajala za daljšo dobo dnevno trikrat po petnajst minut. Čeprav bodo imele oddaje spočetka še značaj obsežnejših poskusov, je vendar vodja B. B. C. (British Broadcasting Corp.) Mr. Gerald Cox imel dvajset umetnikov, ki naj bi združeni tvorili prvi televizijski orkester. tma.

F I L A T E L I J A

Dobrodelne znamke pri nas
in drugje

Za velike Fisine smučske tekme v Innsbrucku je avstrijska poštna uprava ponovno izdala serijo spominskih znamk. Znamke za naše razmere niso bile preveč poceni in so izšle v nakladi 70.000 serij. Vse štiri vrednote so bile po svoji tehnični in umetniški izdelavi višek tega, kar se mora od znamke zahtevati.

Razen pri znamkah, ki smo jih dobili za obletnico atentata v Marseillu in ki so bile vzlic svoji nemogoči izdelavi hitro prodane, se je pri naših priložnostnih znamkah še vselej zgodilo, da so ostale velike zaloge, ki so bile po krajši ali daljši dobi prodane za malenkostno ceno kakšnemu trgovcu, ali pa sežgane. O najnovejših avstrijskih Fisinih znamkah pa poročajo, da so se ljudje na Dunaju že zvečer, preden so jih začeli prodajati, zbirali pred glavno pošto in tam čakali vso noč, da ne bi ostali brez znamk. In to ni bilo samo nekaj ljudi, ampak dolga kača, ki se je vlekla do tretje ulice. Vsakdo izmed njih je dobil samo eno serijo spominskih znamk, pa so bile vzlic temu vse v nekaj urah razprodane.

Kaj je temu vzrok in kako je mogoče, da se pri nas ne more kaj takega zgoditi?

Najprej tole: Avstrijska poštna uprava je uvedla prakso, da izda spominskih znamk vselej zelo omejeno število. Naklada se giblje med petdesetimi in sedemdesetimi tisoči serij, kar je v primeri s številom reflektantov za te znamke minimalno število. Zaradi tega prodaja zanesljivo vse znamke in imajo te znamke med filatelisti veliko ceno, ker so pač redke. Zato se tudi tuji filatelisti za avstrijske spominske znamke vselej kar trgajo.

Še važnejše je pa tole: Avstrijska poštna uprava se zaveda, da se spominske znamke praktično skoraj ne uporabljajo za frankaturo, oziroma, da pisem, ki so frankirana s temi znamkami, sploh ne bi bilo, če ne bi bile posebne znamke izdane. Zaveda se, da pomenijo spominske znamke stoo odstoten zaslužek in zato tudi nekaj tvega za njihovo izdelavo. Najboljši avstrijski slikarji izdelujejo osnutke za avstrijske spominske znamke in najboljši tisk uporabijo zanje. Spominska znamka postane tako res spominska znamka, ne pa takšen zmazek, kakršne imamo pri nas navado izdajati. Spomniti se je treba samo na znamke v spomin tisočletnice hrvatskega kraljestva, na znamke za spomenik v Parizu, za mednarodne veslaške tekme in druge. Za take znamke seveda ni zanimanja ne pri nas ne

v inozemstvu. Med filatelisti je pač nekoliko več estetov, kakor mislijo naši poštni ministri. Razne države izdajo vsako leto toliko lepih znamk, da se tujim zbiralcem ne zdi vredno trgati se za razne naše »umetnine«. Pri nas pa je filatelija še premalo razvita, da bi mogla absorbirati velike naklade grdih znamk. Z lepimi znamkami bi se najbrž zbiranje dosti bolj razširilo in korisno od tega bi imela samo poštna uprava.

O tem se je že dosti pisalo, toda vsi pozivi, vsi nasveti so bili klic vprijočega v puščavi. Stara nezmiselnost praksa se nadaljuje. Da bi si pridobili v ministristvu nekaj ljudi, ki so imeli že kdaj opravka z znamkami in vedo, kako je treba znamke izdajati, to je očitno prevelika zahteva.

Koliko pojma o filateliji in zmisa zanjo imajo tisti, ki odločajo o izdaji znamk, priča najlepše tole:

Za mednarodne skakalne tekme v Planici, kjer se bo zbralo nekaj tisoč tujcev in ki bodo letos naš največji sportni dogodek, so prosili prireditelji, da bi izdala poštna uprava vsaj eno spominsko znamko, ki bi se prodajala s pribitkom v korist naše Planice. Ker je bil rok za izdajo posebne znamke že nekoliko pozen, je bilo predlagano, naj izidejo znamke po 1 dinar v drugi barvi s pretiskom »Planica 1936«. Zadeva je bila že skoraj urejena, nekaj dni pred tekmo pa so gospodje v ministristvu odločili, da bodo dali za to priložnost — poseben žig s spominskim napisom. Ta odločitev je zbudila precej — smeha, ker med filatelisti pač ni nikogar, ki bi na take posebne žige še kaj dal. Nasprotno! Slovenske znamke, ki so dobile ob prvem obisku pokojnega kralja rdeč žig, so manj vredne kakor navadne na pismih rabljene znamke. In zdaj si naša poštna uprava najbrž misli, da bo zaradi tega posebnega žiga prodala kakšno znamko več, kakor bi jih bila prodala sicer!

Zato se ni treba prav nič čuditi, če slišimo pri nas tožbe zaradi zmanjšanja dohodkov poštne uprave. Če se bo dedanja praksa nadaljevala, izboljšanja najbrž še zelo, zelo dolgo ne bo! R.

N o v e z n a m k e

Češko slovaška: Napovedana je nova serija dobrodelnih znamk. Vse znamke razen najvišje vrednote po deset kron, ki bo imela sliko novega predsednika Beneša, bodo kazale razne čel pokrajine.

Madžarska: V kratkem bodo izšle nove znamke za zračno pošto.

Avstrija: Za smučarska tekmovalna FIS-e so izšle posebne priložnostne znamke po 12, 24, 35 in 60 grošev. Znamke se prodajajo po dvojni nominalni cen.

ZA LJUBITELJE CVETLIC CVETLICE V MARCU

Ko prično v marcu naše sobne rastline spet brsteti, potrebujejo tudi več vode nego pozimi. Zalivati jih moramo tedaj že čim bolj. Posebno pa tiste, ki jih sedaj nismo presadili in ki jim korenine zato zavzema-

jo razmeroma mnogo prostora v lončku. Čim topleje je v sobi, tem pogosteje jih moramo zalivati. A še boljše je postaviti vsako rastlino, ki je sedaj nismo presadili, vsak teden enkrat v vedro, v katerem stoji voda nekaj višje nego rob lončka. Da se morejo rastline dobro napiti, jih pustimo toliko časa v vedru, dokler vstajajo zračni mehurčki v vodi.

Rastline bomo postavili na balkon šele potem, ko minejo trije »ledni možje«, torej v sredini maja. A škoda bi bilo, če bi ostali naši balkoni dotlej brez rastlinekega okrasa. Zato moramo obnoviti po možnosti že sedaj zemljo v zabojih na balkonu ali pa priradimo lanski zemlji vsaj del nove zemlje. Potem vsadimo vanjo prav lepe spominčice ali mačehice. Te se bodo kmalu razcvetele, tudi če bi vmes prišlo kaj snega in mraza.

Morda imaš na balkonu tudi zaboje z lanskim bršljanom, divjo trto ali drugimi plezalkami. Preden pričnejo te rastline znova poginjati, torej sedaj je dober poskrbeti zanje. Njih lanske poganjke je treba bodi ali manj obrezati, preostale veje pa enakomerno razdeliti ob špalirjih in jih pritrditi z ličjem. Bilo bi preveč dela, če bi hoteli obnavljati vsako leto zemljo v teh zabojih. Zemlja ostane lahko po več let nespremenjena. A ker potrebujejo te rastline vedno dosti hrane, odstranimo vsaj delno staro zemljo, kolikor to dopu-

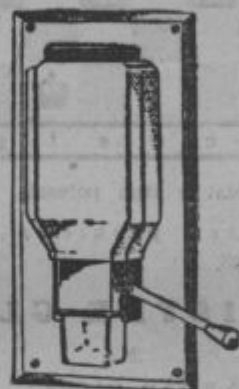
ščaajo korenine, in jo nadomestimo s svežo, hranilno zemljo, ki ji za vsak zaboj priradimo pest rožnih ostružkov. Zaboji, ki so že poškodovani, se morajo sedaj popraviti.

Sedaj nam je mogoče s sadilkami pomnožiti tudi število naših zelenih hišnih prijateljic. Vrtne lipe, fuksije, pelargonije, in hortenzije zrastejo kaj radi iz sadičk. Odrežemo jih z ostrim nožem tik pod listnim pecljem in jih položimo čim bližje k robu lončka, ki smo ga napolnili s peščeno zemljo. Če poveznemo kozarec nad ta lonček, se bodo sadike tem hitreje zakoreninile in postale samostojne majhne rastline.

PRAKTIČNE NOVOTE

Kolumbovo jajce

V gospodinjstvu imamo vse oblike sit, okrogle, četverooglate, velike, male. Toda doslej ni bilo nobenega, ki bi jih rabil za iz-

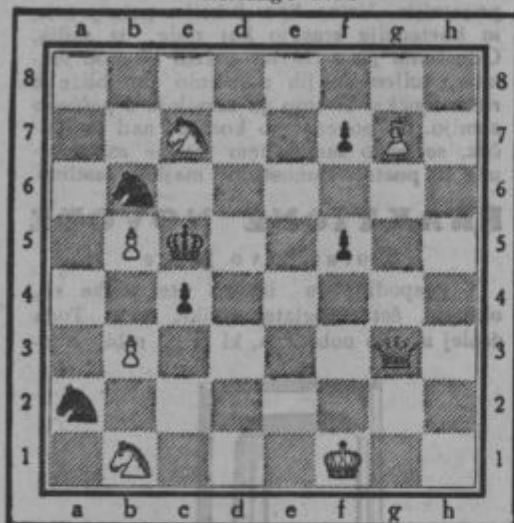

livanje omak iz ponve v omačnico brez nezgode. Sedaj pa imamo »jajčasto omačno sito«. V lepo pocinjeni izvedbi ima ob široki strani držaj, na nasprotnem robu pa dve trdni opori, s katerima stoji sito trdno na omačnici. Sito je s tem dovolj globoko v omačnici, da ne more pri vlivanju omake nič na nepravo pot, na mizo, na tla, na obleko in na roke. Zakaj niso te praktične in tako preproste naprave izumili že prej, ko so jo vendar potrebovali? Mora biti pač vedno nekdo, ki odkrije »Kolumbovo jajce«.

PROBLEM 151

Druga nagrada na turnirju „N. Leipz. Zeitung“ 1934

Mat v treh potezah

Rešitev problema 150

1. Te8—c8.

ZA BISTRE GLAVE

212

Koliko otrok?

Neka dama je vprašala majhno dekletce: »Koliko otrok je v vaši hiši?« Deklica je odgovorila: »Imam enako število bratov in sester«. Nje bratec pa je dejal: »Imam dvakrat toliko sester, kolikor bratov«. Koliko je bilo otrok?

213

Kriza v trgovini

Nekega dne je nekdo vprašal trgovca, da-li ima mnogo kupcev in trgovec je žalostno odgovoril: »Da, imam jih trikrat toliko, kolikor sem jih izgubil«. Ko ga je drugi vprašal, koliko jih je izgubil, je trgovec dejal: »Število izgubljenih kupcev pomnoženo z eno šestino preostalih, vam da produkt, ki je enak številu kupcev, kolikor sem jih imel prej«. Koliko kupcev je trgovec torej izgubil in koliko mu jih je še ostalo?

214

Zivinorejčev račun

Neki zivinorejec je dejal: »Na svoje tri pašnike pošiljam poleti svoje krave. Prvi pašnik ima površino 3 in ena tretjina ara in zadostuje za 12 krav 4 tedne. Drugi pašnik ima površino 10 arov in njegova trava zadostuje za 21 krav 9 tednov. Tretji pašnik pa meri 24 arov. Koliko krav se lahko pase na njem 18 tednov?«

215

Pešec in cestna železnica

Pešec gre vzdolž tira cestne železnice. Vsakih 12 minut ga prebiti en tramvaj, vsake štiri minute ga en tramvaj sreča. Pešec in tramvaj se gibljejo enakomerno. V kakšnih presledkih si tramvaji sledijo?

Rešitev k številki 210

(Lovca in psi)

A je imel sedem psov, B 5 psov.

Rešitev k številki 211

(Raznovrstna delitev)

Vsakega izmed petih sadežev je mogoče dati obema osebam in dobimo tako 25 možnosti. Če pa odštejemo obe možnosti, po katerih dobi ena izmed oseb vseh pet sadežev, ostane 23 možnosti.

IGRA SKAMENČKI

Vzemite tri gradline kamenčke, kakršne kaže slika 1. Koliko različnih vrst lahko napravite z njimi? Drugo vprašanje: Koliko različnih vrst pa lahko napravite s petimi kamenčki v oblikah, kakršne kaže slika 2?

Slika 1

Slika 2

Za pravično rešitev nazpisujemo nagrado v obliki slovenske knjige. Rešitve je treba poslati najkasneje do 24. t. m. na uredništvo »Zivljenje in sveta.« Pravico do nagrade imajo samo naročniki.

UREDNIK IVAN PODRŽAJ — TELEFON ST. 3126 — UREDNIŠTVO NACELNO NE VRACA ROKOPISOV — IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIENIKAR — TISKA NARODNA TISKARNA V LJUBLJANI. PREDSTAVNIK FRAN JEZERSEK
Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knafljeva ulica 5 — Mesečna naročnina Din 4.—, po raznašalcih dostavljena Din 5.—